Borgarting lagmannsrett - Dom - LB-2019-88007

Instans	Borgarting lagmannsrett – Dom
Dato	2020-06-30
Publisert	LB-2019-88007
Stikkord	Erstatningsrett. Tapsbegrensningsplikt. Forvaltningspraksis. Fradrag for inngående merverdiavgift. Bokføringsloven § 4, § 10. Bokføringsforskriften § 5-1-1, § 5-1-2 og § 5-2-7. Merverdiavgiftsloven § 8-1 og § 15-10. Skadeserstatningsloven § 5-1.
Sammendrag	Saken gjelder erstatningskrav og spørsmål om det ligger innenfor tapsbegrensningsplikten å tilrettelegge for at skadevolder kan få fradrag for inngående merverdiavgift når skadelidte, uten slik fradragsrett, har utbedret tingsskaden. Lagmannsretten kom til at en ordning med stiling av faktura til skadevolder når skadelidte er kjøper av utbedringstjenesten, som dokumentasjon for fradrag for inngående merverdiavgift, er i strid med bokføringsloven med forskrift og realitetskravet i merverdiavgiftsloven § 8-1. En slik ordning er heller ikke forankret i forvaltningspraksis, slik forsikringsselskapet anførte. Lagmannsretten kom enstemmig til at Statens vegvesen ikke hadde opptrådt i strid med tapsbegrensningsplikten og tok anken over tingrettens dom til følge. Saken var forberedt som en pilotsak fra begge parters side.
Saksgang	Oslo tingrett TOSLO-2018-149637 – Borgarting lagmannsrett LB-2019-88007 (19-088007ASD-BORG/01).Anke til Høyesterett ikke tillatt fremmet, HR-2020-2177-U.
Parter	Staten v/Samferdselsdepartementet (advokat Ingvill Matre Meinich) mot Gjensidige Forsikring ASA (advokat Kåre Idar Moljord).
Forfatter	Lagdommer Elisabeth Wittemann, lagdommer Einar Kaspersen og ekstraordinær lagdommer Anders Bøhn.
Sist oppdatert	2020-11-13

Saken gjelder erstatningskrav og spørsmål om det ligger innenfor tapsbegrensningsplikten å tilrettelegge for at skadevolder kan gis fradrag for inngående merverdiavgift når skadelidte, uten slik fradragsrett, har utbedret tingsskaden.

Sakens bakgrunn

En lastebil fra Tormod Kristensen Maskin AS (TKM), som var forsikret i Gjensidige Forsikring ASA (Gjensidige), skadet 1. oktober 2014 rekkverk og veidekke på E6 Leirbotn bru i Alta.

Veidekke Entreprenør ASA (Veidekke) utbedret skaden etter driftsavtale med Statens vegvesen om drift og vedlikehold av veinettet, herunder reparasjoner. Veidekke fakturerte Statens vegvesen Region nord, som byggherre, for 1 413 390 kroner, inkludert og spesifisert 282 678 kroner i merverdiavgift.

Statens vegvesen betalte fakturaen og fremmet regresskrav overfor Gjensidige. Som dokumentasjon for kravet ble faktura fra Veidekke og underleverandører vedlagt. I brev 5. januar 2016 til Statens vegvesen Region Nord erkjente Gjensidige ansvar, og ba samtidig om at fakturaene som var grunnlag for kravet, ble «stilet til» TKM som skadevolder:

> Vår kunde er oppgavepliktig for moms, og vi ber derfor om at fakturaene som danner grunnlaget for deres krav blir stilet til vår kunde. Disse sendes til oss sammen med deres krav.

Statens vegvesen Region Nord ønsket ikke å etterkomme forespørselen om å be Veidekke stile fakturaene til TKM. Gjensidige ba derfor i brev 5. februar 2016 om at saken ble oversendt til Statens vegvesen sentralt for vurdering. Under henvisning til brev 26. oktober 2015 fra Finans Norge til Statens vegvesen, som omtales nedenfor, meddelte Gjensidige at inntil «dette spørsmålet er avklart velger vi å gjøre opp deres krav ekskl. moms». Gjensidige betalte deretter kravet fra Statens vegvesen Region Nord, men uten den delen av kravet som tilsvarte merverdiavgift.

Parallelt med kontakten mellom Gjensidige og Statens vegvesen om den konkrete saken var det også korrespondanse om spørsmålet generelt mellom Finans Norge og Statens vegvesen sentralt. I brev 27. juni 2016 til Statens vegvesen fastholdt Finans Norge at det er innenfor tapsbegrensningsplikten «å besørge at fakturaene stiles til skadevoldende firma.» Finans Norge skrev videre om sitt syn på løsningen:

> Selv om fakturaene stiles til skadevolder, vil selskapet fortsatt gjøre opp med Statens vegvesen. Standardfradrag o.l. kan gjennomføres helt uavhengig de formkrav som skal gjennomføres. Faktisk vil betalingen praktisk sett skje som før, og forholdet mellom vegvesenet og underleverandørene vil forbli uberørt.
>
> Å sende ut en beskjed til underleverandørene om faktureringsadressat er hverken tidkrevende eller ressurskrevende. Det handler om å gjøre formkravene kjent i ved forhåndsinformasjon, for deretter å sende et begrenset antall standardiserte beskjeder i hver sak. Som oppdragsgiver er det full anledning til å stille krav til underleverandørene i denne sammenheng.
>
> Det foreligger heller ikke relevante argumenter fra underleverandørs side. Det er intet i veien for at betaling skjer fra Statens vegvesen som før, selv om fakturaen stiles til skadevolder. Den avgiftsmessige avregning vil først skje i skadevolders avgiftsregnskap, etter at forsikringsselskapet i sin tur har erstattet regresskravet fra vegvesenet inkludert avgift. Noen risiko for underleverandørene eksisterer således ikke. Vi kan heller ikke se for oss at en slik praksis genererer nevneverdige kostnader på entreprenørens hånd. Det er forsikringsselskapets plikt å gi underretning i de tilfelle der skaden skjer som ledd i næringsvirksomhet, så sant Statens vegvesen gir et tidlig varsel om skaden. Forsømmes forsikringsselskapets informasjonsplikt, kan dette bare ramme selskapet.
>
> Statens vegvesens rolle som kontraktspart og oppdragsgiver, samt kontrollaspektet knyttet til dette, er uberørt av tilpasning til de ovennevnte formkrav. De aktiviteter som utføres i dag, kan utføres som før, uten endring. Det eneste som er nytt, er at fakturaen stiles til skadevolder.

Statens vegvesen fastholdt sitt syn i brev 12. oktober 2016 til Finans Norge:

> Vi registrerer videre at Finans Norge opprettholder kravet om at utbedringsfaktura skal stiles til skadevolder for de tilfelle at skadevolder er næringsdrivende. Statens vegvesen kan, som tidligere

> fremholdt, ikke etterkomme et slikt krav. Vi finner ikke grunn til å gjenta tidligere argumentasjon i så måte, men vi vil få påpeke at den ordning det legges opp til ikke er i samsvar med bokføringsforskriften § 5-1-1 og 5-1-2. Det må være helt på det rene at Statens vegvesens tapsbegrensningsplikt ikke omfatter å iverksette betalingsrutiner som strider mot lovverket.

I brevet 26. oktober 2016 fra Finans Norge til Statens vegvesen, om krav til håndtering av skader påført Statens vegvesens eiendom ved trafikkuhell, er det angitt følgende «Formkrav til fakturering»:

> Er skadevoldende kjøretøy et næringskjøretøy, skal Statens vegvesen sørge for at hver enkelt underleverandør stiler sine fakturaer til skadevolder med merverdiavgiften spesifisert, slik at skadevolder kan fradragsføre avgiften i sitt momsregnskap.
>
> Blir ikke dette gjort har ikke Statens vegvesen som skadelidt oppfylt sin plikt til å begrense tapet ved inntruffet skade, jf. skadeserstatningslovens § 5-1. Fremlegges ikke stilede fakturaer i skadevolders navn med spesifisert merverdiavgift når skaden er gjort i næring, vil kravene bli betalt netto av forsikringsselskapene. Avgift vil kun bli betalt dersom stilet faktura ettersendes forsikringsselskapene.

I brev 21. mars 2017 til Statens vegvesen gjentok Finans Norge sin argumentasjon:

> Statens vegvesen har flere ganger, senest i sitt brev datert 10.03.2017, hevdet at en slik praksis vil gi en reduksjon i erstatningen for det økonomiske tapet. Dette er en misforståelse. Vi påpeker igjen at Statens vegvesen vil motta akkurat de samme oppgjørene fra forsikringsselskapene som tidligere inkludert merverdi, selv om kravene til fakturering etterkommes. Forskjellen er at skadevolderne kan fradragsføre avgiften i sine merverdiregnskap med myndighetene.
>
> Vi ber Statens vegvesen merke seg dette som synes å stå sentralt i tvistespørsmålet:
>
> Som nevnt flere ganger vil Statens vegvesen motta fulle oppgjør inkludert merverdiavgift akkurat som tidligere, selv om Statens vegvesen oppfyller kravene til fakturering som forsikringsbransjen setter. Ved en eventuell rettslig prosess vil det derfor unektelig ta seg merkelig ut dersom Statens vegvesen skulle påberope seg et tap som ikke vil være reelt, ikke minst når forsikringsbransjen gjentatte ganger har forklart at Statens vegvesen sine krav vil bli erstattet 100 % inkludert merverdiavgift. Bransjen har også opplyst at eventuelle merkostnader ved korrekt fakturering vil bli betalt.

Problemstillingen var også forut for perioden 2016/2017 gjenstand for diskusjon mellom Statens vegvesen og forsikringsbransjen, og vegvesenet hadde i den forbindelse kontakt med Skattedirektoratet.

Partene ble enige om å fremme saken for rettslig behandling som en såkalt pilotsak, og staten ved Samferdselsdepartementet reiste i oktober 2018 søksmål mot Gjensidige med krav om å få utbetalt merverdiavgiften på regningen fra Veidekke. Gjensidige påsto seg frifunnet.

Oslo tingrett avsa 5. april 2019 dom med slik slutning:

1. Gjensidige Forsikring ASA frifinnes.
2. Gjensidige Forsikring ASA tilkjennes sakskostnader med 316 562,50-trehundreogsekstentusenfemhundreogsekstito 50/100 kroner.

Staten ved Samferdselsdepartementet har anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Ankeforhandling ble holdt 26. og 27. mai 2020 i Borgarting lagmannsretts hus. Ankeforhandlingen ble gjennomført som fjernmøte og etter hovedinnleggsformen. Om bevisføringen vises til rettsboken.

Ankende part, Staten ved Samferdselsdepartementet, har i hovedtrekk anført:

Bokføringsforskriften §§ 5-1-1 og 5-1-2 må forstås slik at en faktura skal angi den som reelt sett er part/kjøper for den aktuelle transaksjonen. En faktura som ikke gjenspeiler en underliggende realitet, kan heller ikke gi skadevolder fradrag etter den materielle merverdiavgiftsretten.

Anskaffelsene i denne saken ble foretatt av Statens vegvesen og forbrukt i vegvesenets virksomhet. Den underliggende realiteten i saken er at det skjer omsetning av varer og tjenester mellom Veidekke og vegvesenet. Gjensidige utbetaler erstatning til vegvesenet, og TKM betaler en forsikringspremie til Gjensidige. Det er ingen

omsetning mellom Veidekke og TKM. En faktura stilet til TKM fra Veidekke vil derfor gi uttrykk for en transaksjon som ikke har funnet sted – den er fiktiv og kan ikke gi fradragsrett.

Staten er enig i at praksis åpner for at anskaffelse av reparasjonstjenester hos skadelidte som følge av erstatningsbetingende skade kan tilordnes både skadelidte og skadevolder, i den forstand at hver av dem etter omstendighetene kan være berettiget til avgiftsfradrag. Men det avgjørende for hvem som kan kreve fradrag, er hvem som har anskaffet tjenesten, ikke hvilket navn som står på fakturaen. Anskaffelsen her er foretatt av skadelidte, og kan ikke anses som anskaffet til bruk i skadevolders virksomhet, jf. merverdiavgiftsloven § 8-1, jf. HR-2017-1851-A.

Det kan ikke med rimelighet forventes at skadelidte i ettertid ber utbedrer om i stedet å stile faktura til skadevolder, utelukkende for å tilrettelegge for en avgiftsfordel hos skadevolder. Det foreligger ingen praksis som tillegger skadelidte plikt til å hensynta skatte- og avgiftsfordeler hos skadevolder ved fremsettelsen av erstatningskrav.

Dagens ordning er den praktiske og vanlige måten å rette et erstatningskrav på. Skadelidte må kunne bruke fakturaer rettet til seg selv som dokumentasjon for kravet uten å tåle avkortning for faktiske pådratte kostnader. Selv om det skulle være lovlig å stile faktura til skadevolder, blir det urimelig å oppstille plikt for en skadelidt til å be om/kreve at den som tilbyr utbedringstjenestene, eventuelt i ettertid, stiler faktura til en annen enn kontraktsmotparten. I dommer fra lagmannsretten der spørsmålet er berørt, er det lagt til grunn at skadelidte ikke har noen slik plikt, jf. LB-2003-1546 [skal vel være LB-2003-15467, Lovdatas anm.], LB-2016-34429 og LH-2018-20853. Avkortning av skadelidtes erstatning for betalt merverdiavgift er i strid med Rt-1986-463, hvor det legges til grunn at skadelidte uten fradragsrett for merverdiavgift kan få kompensasjon som inkluderer merverdiavgift uavhengig av om, eller på hvilken måte, han velger å utbedre skadene. Det gir ingen holdbar sammenheng i reglene at skadelidte ikke har plikt til å motta naturaloppfyllelse, men likevel skal ha plikt til å medvirke til at faktura stiles til skadevolder som om naturaloppfyllelse har skjedd.

Staten ved Samferdselsdepartementet har lagt ned slik påstand:

1. Gjensidige Forsikring ASA dømmes til å betale staten v/Samferdselsdepartementet kr 282 678 med tillegg av forsinkelsesrenter fra 9. februar 2016 og til betaling skjer.
2. Staten v/Samferdselsdepartementet tilkjennes sakskostnader for tingretten og lagmannsretten.

Ankemotparten, Gjensidige Forsikring ASA, har i hovedtrekk anført:

Statens vegvesen har ikke søkt å begrense skaden etter beste evne og har misligholdt tapsbegrensingsplikten etter skadeserstatningsloven § 5-1 og/eller ulovfestet rett. Statens vegvesen har ved sin opptreden aktivt og forsettlig forhindret utnyttelse av skadevolders fradragsrett, til skade for Gjensidige.

Det følger av langvarig og konsekvent avgiftspraksis, generelle uttalelser i MVA-håndboken og konkrete uttalelser fra avgiftsmyndigheten i nærværende sak at en næringsdrivende skadevolder har fradragsrett for merverdiavgift ved utbedring av skade på statlig vei. Fradragsretten sikres ved at skadelidte legger til rette for at entreprenøren stiler fakturaen for utbedringsarbeidene direkte til skadevolder før betaling skjer fra Statens vegvesen til entreprenøren. Alternativt anmodes entreprenøren om å utstede kreditnota til Statens vegvesen og stile ny faktura til skadevolder, dersom Statens vegvesen allerede har betalt. Uttalelsene fra avgiftsmyndighetene om retningslinjer for fakturering har materialisert seg i praksis ved at forsikringsbransjen, forsikringstakeren, utbedringsentreprenører og skadelidte har innrettet seg og konsekvent forholdt seg til dem. Praksisen kan bare endres ved lovendring.

Det er Statens vegvesen, ikke skadevolder, som er sluttforbruker av veireparasjonen. Også dette støtter opp om den langvarige forvaltningspraksisen.

Spørsmålet om skadelidte kan kreve erstatning med tillegg av merverdiavgift, er et annet spørsmål enn om skadevolder kan kreve fradrag dersom fakturaen stiles til skadevolder.

Statens vegvesen har misligholdt oppfølgningsplikten etter driftsavtalen punkt 15 med den aktuelle entreprenøren ved ikke å ta dette spørsmålet opp med Veidekke. Statens vegvesen har erkjent at man ikke ønsker å ta dette spørsmålet opp med entreprenøren selv om «ordningen sannsynligvis ikke vil ha noen negative økonomiske konsekvenser for Statens vegvesen.»

Verken merverdiavgiftslovens regler, bokføringsloven eller andre regler er til hinder for en ordning med stiling av faktura til skadevolder. Statens vegvesen kunne og burde lagt til grunn de lovlige alternativene som Skattedirektoratet har gitt anvisning på.

Tilknytningskravet er oppfylt. Reparasjonsutgiften er relevant for, og har en nær og særlig tilknytning til, den avgiftspliktige virksomheten som drives av den som krever fradraget. Det er ikke et krav av utgiften gjelder egen eiendom

Gjensidige Forsikring ASA har lagt ned slik påstand:

1. Anken forkastes.
2. Gjensidige Forsikring ASA tilkjennes sakskostnader med tillegg av merverdiavgift for lagmannsretten.

Lagmannsrettens vurdering

Lagmannsretten har kommet til et annet resultat enn tingretten og tar statens anke til følge.

Tvisten gjelder om det beløpet Statens vegvesen har betalt i merverdiavgift for utbedring av skaden, 282 678 kroner, skal erstattes fullt ut av Gjensidige som skadevolders forsikringsselskap, eller om det ligger innenfor Statens vegvesens tapsbegrensningsplikt å legge til rette for at TKM får fradrag for den inngående merverdiavgiften, slik at den endelig utbetalingen fra forsikringsselskapet blir tilsvarende redusert.

Hvis en motorvogn gjør skade, kan skadelidte kreve erstatning fra forsikringsselskapet, jf. bilansvarsloven § 4 første ledd. Utgangspunktet er at det økonomiske tapet skal erstattes fullt ut, jf. bilansvarsloven § 6 jf. skadeserstatningsloven § 4-1.

Det er sikker rett at skadelidte kan avslå et tilbud fra skadevolder om oppretting in natura og i stedet kreve tapet erstattet i penger, jf. Rt-2015-989 avsnitt 35. Forsikringsbransjen er innforstått med og aksepterer Statens vegvesens behov for selv å sørge for umiddelbar utbedring av skader på riksveinettet ved sine avtaleentreprenører, for deretter å kreve erstatning fra ansvarsforsikringsselskapet.

Ved utbedring av skade skal erstatningen fastsettes tilsvarende kostnaden med å reparere skaden inkludert merverdiavgift, uavhengig av om reparasjonen faktisk gjennomføres, jf. Rt-1986-463 og Rt-2015-989 avsnitt 35. For en skadelidt med fradragsrett for inngående merverdiavgift vil avgiften ikke innebære et endelig tap og inngår ikke i erstatningsutmålingen. Problemstillingen er derfor bare aktuell når skadevolder er avgiftspliktig, mens skadelidte ikke er det.

Statens vegvesen er ikke registrert i merverdiavgiftregisteret. Merverdiavgift betalt til entreprenøren som utbedret skaden, Veidekke, inngår dermed i utbedringskostnaden og det økonomiske tapet. Gjensidige bestrider ikke at statens tap inkluderer betalt merverdiavgift, men mener Statens vegvesen skal tilrettelegge for at skadevolder får fradrag for inngående merverdiavgift som er betalt til utbedringsentreprenøren.

Det følger av skadeserstatningsloven § 5-1 nr. 2 og generell ulovfestet erstatningsrett at erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom «skadelidte har unnlatt å gjøre det som med rimelighet kan forventes for å begrense tapet», jf. Rt-2015-989 avsnitt 33. Det er klart, og ikke omtvistet, at det ikke er «rimelig å forvente» at skadelidte skal iverksette tiltak som er i strid med noe regelverk.

Gjensidige har anført at skadelidte ikke har forholdt seg slik det med rimelighet kan forventes, fordi Statens vegvesen ikke har gjort det som trengs for å sikre at TKM får fradrag for inngående merverdiavgift. Nærmere bestemt mener Gjensidige at Statens vegvesen skulle sørget for at Veidekke stilet fakturaene for arbeidet til TKM. Når det ikke ble gjort i forkant, mener Gjensidige at Statens vegvesen i etterkant skulle sørget for at Veidekke utstedte en kreditnota til vegvesenet og så stilet en tilsvarende faktura til TKM. Når Statens vegvesen ikke har gjort dette, skal det etter Gjensidiges syn gjøres en avkortning i erstatningen fordi skadelidte har misligholdt tapsbegrensningsplikten.

Staten har anført at det er i strid med bokføringsloven med forskrift og statens reglement for økonomistyring å utstede faktura til andre enn den som er kjøper. I tillegg er det anført at ordningen ikke ivaretar omsetnings- og tilordningskravet i merverdiavgiftsloven, slik at skadevolder uansett ikke oppnår fradragsrett. Gjensidige på sin side mener at løsningen er hjemlet i langvarig og konsistent forvaltningspraksis og enkeltuttalelser fra Skattedirektoratet.

Formålet med å stile fakturaen til skadevolder må være at skadevolder da kan dokumentere inngående merverdiavgift med bilag slik at avgiften blir fradragsberettiget, jf. merverdiavgiftsloven § 15-10 første ledd.

Lagmannsretten mener en ordning med å stile faktura til en annen enn den som faktisk er kjøper og betaler, er i strid med bokføringsloven § 4 jf. § 10. I § 4 nr. 3 og 4 er det oppstilt krav til realitet og nøyaktighet:

> Bokføring, spesifikasjon, dokumentasjon og oppbevaring av regnskapsopplysninger skal skje i samsvar med følgende grunnleggende prinsipper:
> (...)
> 3. Realitet: Bokførte opplysninger skal være resultat av faktisk inntrufne hendelser eller regnskapsmessige vurderinger og skal gjelde den bokføringspliktige virksomheten.
> 4. Nøyaktighet: Opplysninger skal bokføres og spesifiseres korrekt og nøyaktig.

Videre følger det et dokumentasjonskrav av bokføringsloven § 10 første ledd:

> Bokførte opplysninger skal være dokumentert. Dokumentasjonen skal utstedes med et korrekt og fullstendig innhold og vise de bokførte opplysningenes berettigelse.

I bokføringsforskriften § 5-1-1 fremgår det at dokumentasjon av salg av varer og tjenester skal inneholde blant annet angivelse av partene og ytelsens art og omfang. Kravet til angivelse av partene er angitt i § 5-1-2 første ledd hvor det står følgende om angivelsen av kjøper:

> Angivelse av kjøper, jf. § 5-1-1 nr. 2, skal minst inneholde kjøpers navn, og adresse eller organisasjonsnummer (...). Dersom kjøper er registrert i Merverdiavgiftsregisteret, skal organisasjonsnummer etterfølges av bokstavene MVA.

Bokføring av en faktura utstedt fra Veidekke til TKM når avtaleforholdet er mellom Statens vegvesen som kjøper og betaler og Veidekke som leverandør, vil ikke gi uttrykk for realiteten eller ivareta dokumentasjonskravet om å vise de bokførte opplysningenes berettigelse. Dette må også gjelde ved en etterfølgende stiling av faktura til skadevolder, kombinert med kreditnota fra Veidekke til Statens vegvesen.

Kreditnota brukes i utgangspunktet for å rette et tidligere utstedt salgsdokument som inneholder feil, for eksempel at kravet ikke skulle vært fremmet, jf. bokføringsforskriften § 5-2-7 og Kaaby, Bokføringsloven med kommentarer, 2. utgave 2015, side 239. Ut fra det underliggende kontraktsforholdet vil det ikke være noen feil i det første salgsdokumentet utstedt fra utbedringsentreprenøren til Statens vegvesen, som kan rettes med kreditnota. Noe annet ville det vært dersom fakturaen var utstedt til feil mottaker.

Lagmannsretten er også enig med staten i at en faktureringspraksis som den foreslåtte vil være i strid med Bestemmelser om økonomistyring i staten, fastsatt med hjemmel i Reglement for økonomistyring i staten § 3, 12. desember 2003 med endringer, sist 23. september 2019. Bestemmelsene i kapitel 4 om blant annet bokføring og dokumentasjon er basert på grunnleggende forutsetninger for bokføring, dokumentasjon og oppbevaring, og har som formål å sikre at statlige virksomheter har systemer og rutiner som ivaretar rapporteringskrav, innsyn og kontroll, jf. punkt 4.1. Lagmannsretten nøyer seg her med å vise til bestemmelsene punkt 4.2 c) og f) som tilsvarer bokføringsloven § 4-2 nr. 3 og 4 og § 10 om dokumentasjonskrav. I punkt 4.4.4 fremgår krav til dokumentasjon som skal gjøre etterprøving og kontroll mulig. I kapitel 5 er det bestemmelser om rutiner for blant annet anskaffelser. Punkt 5.3.5.2 angir attestasjonskontroll som blant annet innebærer kontroll av at «fakturaen inneholder opplysninger som viser hva anskaffelsen gjelder, eventuelt med referanse til hvor slik dokumentasjon finnes, og opplysninger for riktig betaling, registrering og kontroll». Hvis entreprenøren i et slikt tilfelle har stilet fakturaen til skadevolder for en anskaffelse som er bestilt og betalt av Statens vegvesen, eventuelt med etterfølgende kreditnota til Statens vegvesen og ny faktura til skadevolder, kan det vanskelig være i overensstemmelse med krav til attestasjonskontroll.

Oppsummert er det lagmannsrettens syn at stiling av faktura til skadevolder uten at fakturaen gir uttrykk for det faktiske avtaleforholdet, vil være i strid med bokføringsregler og statens egne bestemmelser for økonomistyring.

Staten har videre anført at en ordning med stiling av faktura til skadevolder uten en underliggende avtale mellom skadevolder og utbedringsentreprenøren, ikke gir fakturamottaker rett til fradrag for inngående avgift. Fakturaen gir ikke uttrykk for noen omsetning mellom TKM og Veidekke.

Det skal beregnes merverdiavgift ved levering av varer og tjenester mot vederlag (omsetning), jf. merverdiavgiftsloven § 3-1 jf. 1-3 første ledd bokstav a. Erstatningsutbetaling etter skade er ikke omsetning og ikke avgiftspliktig, jf. MVA-håndboken 1-3.2.5.

Om fradrag for inngående merverdiavgift følger det av § 8-1:

> Et registrert avgiftssubjekt har rett til fradrag for inngående merverdiavgift på anskaffelser av varer og tjenester som er til bruk i den registrerte virksomheten.

Bestemmelsen angir krav om at en anskaffelse må være knyttet til den næringsdrivendes egen avgiftspliktige virksomhet. Videre avklarer bestemmelsen hvem som er berettiget til fradraget (tilordningen).

Det er enighet om at reparasjonstjenester til utbedring av skade på skadelidtes eiendom kan tilordnes både skadelidte og skadevolder forutsatt at skaden og erstatningsplikten oppsto i tilknytning til utførelse av den avgiftspliktige virksomheten, hvilket er tilfelle i denne saken, jf. Ole Gjems-Onstad m. fl., MVA-kommentaren, 5 utg. side 508. TKM påførte vegvesenet skade gjennom sin lastebilvirksomhet.

Spørsmålet er om fradraget kan tilordnes skadevolder når tjenesten er anskaffet av skadelidte.

Fradragsrett forutsetter som nevnt at det foreligger en omsetning av varer og tjenester, og at den avgiftspliktige har anskaffet tjenesten, jf. § 8-1.

Det må foreligge en faktisk omsetningen fra et avgiftssubjekt til et annet. Det avgjørende er det reelle innholdet av transaksjonen, ikke hva som fremgår av salgsdokumentet, jf. Rt-1996-51 (Intersport Factor) på side 56:

> Det ligger imidlertid i merverdiavgiftssystemet at det er salget av varen fra det ene omsetningsledd til det annet som er «omsetning» og utløser avgiftsplikten.
>
> (...) Dette må, antar jeg, bedømmes ut fra privatrettens alminnelige regler om hva som er salg, respektive kjøp. Jeg er enig med staten i at det ikke uten videre kan være avgjørende hva partene har kalt transaksjonene; man må søke å klarlegge hva det reelle innhold av transaksjonene har vært. At varesalg ble fakturert til og fra IFAS – noe jeg straks kommer tilbake til – kan derfor ikke i seg selv være utslagsgivende, selv om faktura er et salgsdokument som etter merverdiavgiftsloven tjener som legitimasjon for avgiftspliktig omsetning, jf § 44.

Den aktuelle tjenesten er levert av Veidekke til Statens vegvesen etter bestilling i samsvar med driftsavtale mellom disse partene. Det har ikke skjedd noen leveranse mot vederlag fra Veidekke til TKM, uavhengig av om fakturaen i for- eller etterkant stiles til TKM. Det foreligger ingen merverdiavgiftspliktig omsetning mellom disse partene, og TKM kan ikke anses for å ha stått for anskaffelsen.

Det er dernest spørsmålet om en faktureringspraksis som skissert, med påfølgende fradragsrett for inngående merverdiavgift hos avgiftspliktig skadevolder, likevel er forankret i forvaltningspraksis i en slik grad at dette må anses som gjeldende rett, slik Gjensidige anfører.

Betydningen av skatte- og avgiftsmyndighetenes praksis vil avhenge av varighet, omfang og om den er klar og konsistent.

Lagmannsretten ser først nærmere på hva som foreligger av forvaltningspraksis.

Partene har ikke vist til, og lagmannsretten er heller ikke kjent med, forvaltningspraksis i form av avgiftsvedtak i saker med tilsvarende problemstilling.

Gjensidige har vist til Skattedirektoratets fellesskriv F 18. juni 1970 som gjelder merverdiavgift – avregning i forbindelse med reparasjoner av skader på driftsmidler som betales av forsikringsselskap. Det ble, i samråd med daværende Norges Forsikringsselskapers forbund, gitt retningslinjer for hvordan forsikringstaker/eier av næringskjøretøy kan oppnå fradragsrett i tilfellene der forsikringsselskapet foretar direkte oppgjør med verkstedet. Problemstillingen var knyttet til skadeoppgjør gjort opp under kaskoforsikring. I brevet oppstilles det en konkret faktureringsrutine i fem punkter, til bruk mellom verkstedet, forsikringsselskapet og forsikringstaker.

Brevet er fulgt opp i brev 3. mai 2001 fra Skattedirektoratet til Finansnæringens Hovedorganisasjon på bakgrunn av at sistnevnte varslet følgende endring i rutinene fra forsikringsselskapene:

> Fakturaen vil fortsatt bli stilet i forsikringstakers (den avgiftspliktiges) navn. Forskjellen i de nye rutinene er at selskapet betaler verkstedene eksklusiv merverdiavgift, mot tidligere inklusiv. Dermed er det ikke

> lenger forsikringsselskapet som krever refusjon for merverdiavgift av forsikringstaker (den næringsdrivende), men det verkstedet som har utført reparasjonen.

Skattedirektoratet uttalte at det ikke vil gjøre noen forskjell for fradragsretten for inngående avgift om forsikringsselskapet foretar oppgjør med verkstedet eksklusiv merverdiavgift og overlater til verkstedet å kreve inn merverdiavgiften av forsikringstaker. Det ble forutsatt at fakturaen fortsatt utstedes lydende på forsikringstakers (avgiftspliktiges) navn, under henvisning til fellesskriv 18. juni 1970.

Som det fremgår, gjelder dette forsikringsoppgjør ved skade på forsikringstakers egne driftsmidler. Det er verken i fellesskrivet eller i brevet 3. mai 2001 gitt retningslinjer for oppgjør etter ansvarsforsikring når skadelidte står for skadeutbedringen og krever erstatning fra skadevolders forsikringsselskap.

I Skattedirektoratets melding Av 16/1989 12. juli 1989 nr. 2 står det at skadevolder har fradragsrett for inngående avgift på utgifter til reparasjon av skadelidtes bil forvoldt under utøvelse av næring. Spørsmålet var om skadevolder kan gis fradragsrett for inngående avgift også i de tilfellene hvor faktura for reparasjonsutgiftene stiles til forsikringsselskapet, under henvisning til at selskapet trer inn i skadevolders sted, jf. bilansvarsloven § 4, jf. § 8. Av uttalelsen fremgår det:

> Ved levering av reparasjonstjenester og alle andre avgiftspliktige tjenester, må leverandøren beregne merverdiavgift. Faktura må stiles til den som kjøper tjenesten. Fradragsrett på reparasjonsomkostningene has imidlertid bare hvis kjøper er avgiftspliktig næringsdrivende, jf. merverdiavgiftslovens § 21 første ledd.
>
> Det er etter dette en forutsetning for skadevolders fradragsrett på reparasjonskostnadene at faktureringen skjer til ham. Skattedirektoratet har ikke anledning til å fravike denne bestemmelse.

Uttalelsen gjelder ikke spørsmål om fradragsrett for skadevolder når leveransen skjer mellom skadelidte og den som utbedrer skaden. Uttalelsen sier ikke noe utover det som følger av de rettslige utgangspunktene som retten har gjennomgått ovenfor, om at leverandøren må stile faktura til skadevolder som kjøper av tjenesten. For øvrig gjelder uttalelsen omfanget av fradragsrett ved skylddeling.

I Skattedirektoratets brev 17. september 1996 til Finansdepartementet vises det til spørsmål fra Gjensidige om hvordan skadevolder kan kreve fradrag når skadelidte har betalt for nødvendige reparasjoner før ansvarsforholdet er avklart:

> Gjensidige Forsikring fremholder at de tilfeller hvor skadevolder kunne krevet fradrag for inngående avgift vedrørende utgiftene til dekning av skader, og skadelidte nabo har dekket sine skader gjennom forsikringsselskap, må det foreligge god nok notoritet over forholdet til at skadevolder kan få trukket fra inngående avgift til tross for at denne ikke er adressat på fakturaen.

Til dette bemerker Skattedirektoratet:

> Etter § 25 er inngående avgift som ikke kan legitimeres med bilag ikke fradragsberettiget. I henhold til forskrift nr 2 § 2 om innhold av salgsdokumenter mv skal et salgsdokument bl a inneholde navn og adresse til den næringsdrivende som mottar varen eller tjenesten. Faktura må således stiles til skadevolder for at denne skal kunne kreve fradrag for den inngående avgift i sitt avgiftsoppgjør. Reglene skal sikre en enkel og klar legitimasjon. Det må da foreligge et kontraktsforhold mellom skadevolder og vareselger/tjenesteyter.
>
> For at skadevolder i en sak som beskrevet skal kunne ha mulighet til fradrag for den inngående avgift må kreditnota sendes fra den som har stått for utbedringsarbeidene til skadelidte, og ny faktura må sendes skadevolder.

Skattedirektoratets uttalelse i det første avsnittet som er sitert, er i tråd med de rettslige utgangspunktene om hvem omsetningen må skje mellom og krav til innhold i salgsdokumenter. I det siste avsnittet blir alternativet med kreditnota, som Gjensidige påberoper seg, introdusert.

I MVA-håndboken (2019), 15-10.2.2, nærmere om kravene til dokumentasjon, under skadevolders fradragsrett, er F 18. juni 1970, Av 16/1989 12. juli 1989 nr. 2 og brevet 17. september 1996 oppsummert slik:

> For at en registrert skadevolder skal oppnå fradragsrett ved skader som er forvoldt ved avgiftspliktig virksomhet, må faktura for reparasjonsutgiftene stiles til ham. Denne framgangsmåten ble akseptert i samråd med forsikringsbransjen, jf. F 18. juni 1970 og F 15. juni 2001. Dersom reparasjonskostnadene faktureres til forsikringsselskapet, foreligger ikke fradragsrett for skadevolder. I skylddelingssaker kan avgiftssubjektet bare fradragsføre inngående avgift for den forholdsmessige del av skaden som han har

ansvaret for (Av 16/89 av 12. juli 1989 nr. 2). Se nærmere omtale i kap. 8-1.4.8 vedrørende skadeoppgjør av næringsbiler. Tilsvarende er lagt til grunn i KMVA 2969.

I brev av 17. september 1996 til Finansdepartementet har Skattedirektoratet uttalt at dersom skadelidte har fått utført nødvendige utbedringer før ansvarsspørsmålet er avklart og blitt fakturert for dette arbeidet, kan ikke skadevolder gjøre fradrag for inngående avgift, selv om skadelidte får dekket sine omkostninger gjennom skadevolders forsikringsselskap. For at skadevolder i et slikt tilfelle skal ha mulighet til å få fradrag for inngående avgift, må kreditnota sendes fra den som har stått for utbedringsarbeidene til skadelidte, og ny faktura må sendes skadevolder.

I tillegg til det ovenstående var det i perioden 2004 til 2009 korrespondanse mellom Statens vegvesen og Skattedirektoratet om skadevolders fradragsrett for inngående avgift når Statens vegvesen har stått for utbedring av skaden. Bakgrunnen var pågang fra forsikringsselskapene overfor vegvesenet.

I svarbrev 2. juli 2004 uttaler Skattedirektoratet seg i tråd med tidligere uttalelser: Fradragsrett for inngående avgift foreligger når skadevolder engasjerer en reparatør, og reparatøren fakturerer skadevolderen som betaler for de utførte tjenestene inkludert merverdiavgift. Forutsetningen er at ansvaret for skaden, og dermed erstatningsplikten, har oppstått i tilknytning til den avgiftspliktige virksomheten. For det tilfellet at Statens vegvesen foretar skadeutbedringen ved å engasjere en ekstern reparatør, uttalte Skattedirektoratet at det ikke foreligger omsetning som det skal beregnes avgift av, og at skadevolder da følgelig ikke har noen inngående merverdiavgift å fradragsføre.

Statens vegvesen ønsket imidlertid å komme forsikringsselskapene i møte, og ba på nytt om en vurdering av aktuelle faktureringsalternativer. Skattedirektoratet oppsummerte sin forståelse av aktuelle alternativer slik i brev til Statens vegvesen 23. november 2005:

a. En rutine går ut på at faktura for skadeutbedringen utstedes i skadevolders navn, men sendes til og betales av Vegvesenet, før fakturaen i regressomgangen videresendes til skadevolderen. Skadevolder vil da kunne fradragsføre inngående avgift på utbedringskostnadene i sitt avgiftsregnskap.
b. Alternativt vil Vegvesenet, på grunnlag av utført skadeutbedring, kunne utstede egen særskilt faktura med spesifisert utgående avgift, og fremme fakturaen som regresskrav mot skadevolder. Skadevolder vil også i dette tilfellet kunne fradragsføre inngående avgift på utbedringskostnadene i sitt avgiftsregnskap.
c. Et siste alternativ vil være at faktura for skadeutbedringen utstedes i skadevolders navn, og sendes til og betales av skadevolders forsikringsselskap. Denne ordningen forutsetter enighet om ansvarsspørsmålet, eventuelt at skadevolders forsikringsselskap forestår avklaring av uenighet og forskutterer utbedringskostnadene.

Skattedirektoratet kunne ikke akseptere alternativ b, under henvisning til at det ikke skjer noen omsetning mellom Statens vegvesen og skadevolder i erstatningsoppgjøret. Men direktoratet hadde «ingen innvendinger mot at Statens vegvesen innfører faktureringsrutiner som nevnt under alternativene a og c.»

Statens vegvesen forela alternativ a for Senter for Statlig Økonomistyring (SSØ) (nå Direktoratet for forvaltning og økonomistyring), og informerte Skattedirektoratet om SSØs syn i brev 4. januar 2007. SSØ uttalte at Bestemmelser om økonomistyring i staten 4.2 punkt c) og f), 4.4.4 og 5.3.5.2 «må tolkes slik at dokumentasjonen må lyde på virksomhetens navn med hensyn til realitet og dokumentasjonskravene.» SSØ mente at en rutine der en annens navn er oppgitt, ikke vil være i samsvar med bestemmelsene. Videre at det kan bli uklart hvem som er ansvarlig dersom det på fakturaen oppgis en annen «mottaker» enn Statens vegvesen som skal betale. SSØ bemerket også at det kan bli vanskelig for kontrollmyndighetene å gjennomføre kontrollen av leverandørens regnskaper, når ulike aktører vil opptre som mottaker av salgsdokumentasjonen, mens transaksjonen gjøres opp av Statens vegvesen. Det ble også pekt på at leverandøren risikerer å bryte med bokføringsloven og god bokføringsskikk ved bevisst å oppgi en annen part for oppgjøret..

I sitt svar 3. november 2009 fastholdt Skattedirektoratet at alternativ a ivaretar skadevolders behov for fradragsrett, og at dette alternativet har «sin bakgrunn i langvarig praksis.», og siterte fra MVA-håndboken 2005 hvor det er referert fra brevet 17. september 1996 fra Skattedirektoratet til Finansdepartementet om kreditnota og etterfølgende stiling av ny faktura til skadevolder.

De gjennomgåtte uttalelsene fra Skattedirektoratet gjelder skadeoppgjør både under kaskoforsikring og i ansvarsskadesaker.

For skadeoppgjør under kaskoforsikringen hvor forsikringsselskapet gjør opp direkte med verkstedet, kan det utledes av uttalelsene at det er etablert en ordning for fakturering som oppfyller dokumentasjonskravet for avgiftspliktig forsikringstaker, jf. fellesskriv F 18. juni 1970 og Skattedirektoratets brev 3. mai 2001. Det kan ikke av disse uttalelsene utledes en tilsvarende ordning for ansvarsforsikringssakene der skadelidte har inngått avtale med tjenesteleverandør og betalt for tjenesten. Det er ikke holdepunkter for at ordningen som ble etablert for oppgjør under kaskoforsikringen, er lagt til grunn eller akseptert praktisert tilsvarende i ansvarsskadesakene.

Lagmannsretten forstår uttalelsene for så vidt gjelder ansvarssakene, slik at fradragsrett for skadevolder forutsetter dokumentasjon ved at faktura fra reparatøren er stilet til skadevolder som faktisk kjøper av tjenesten. Det er ikke holdepunkter i uttalelsene for noen annen forståelse enn at fakturaen skal gi uttrykk for det underliggende avtaleforholdet mellom partene, jf. Skattedirektoratets brev 17. september 1996 og Av 16/89 av 12. juli 1989 nr. 2. Løsningen er også i overensstemmelse med bokføringsloven med forskrift.

For det tilfellet at skadelidte har fått utført reparasjonene før ansvarsforholdet er avklart, følger det av uttalelsen fra Skattedirektoratet 17. september 1996 at dokumentasjonskravet kan oppfylles ved at reparatøren sender kreditnota til skadelidte og ny faktura til skadevolder. Det er uklart om Skattedirektoratet her fraviker krav om realitet i avtaleforholdet som vilkår for fradragsrett. Skattedirektoratet drøfter uansett ikke om ny fakturering og kreditnota uten grunnlag i underliggende avtaleforhold er i overensstemmelse med bokføringsloven. Det fremgår heller ikke om det forutsettes at kreditnota og ny faktura skal gjennomføres ved at betalingen reverseres i samsvar med kreditnota, og at skadevolder betaler den nye fakturaen inklusive merverdiavgift.

Lagmannsretten mener en slik løsning av dokumentasjonskravet vil innebære at skadevolder får fradrag for inngående merverdiavgift uten at det foreligger omsetning mellom reparatøren og skadevolder, og i strid med utgangspunktet om at erstatning ikke er avgiftspliktig omsetning. Til sammenligning viser lagmannsretten til at den (skadevolder) som blir pålagt å erstatte motpartens (skadelidtes) sakskostnader i tvistesak, ikke har rett til fradrag for inngående merverdiavgift som skadelidte har betalt til sin advokat. Det foreligger ikke omsetning mellom parten og motpartens advokat, jf. MVA-håndboken 2019, 8-1.4.7. med henvisning.

Lagmannsretten kan ikke se at løsningen som er skissert i alternativ a, følger av de forutgående uttalelsene fra Skattedirektoratet. Det kommer ikke klart frem om Skattedirektoratet sikter til faktureringsordningen under kaskoforsikringen, og mener at den løsningen også gjelder for ansvarssakene. Uttalelsen 3. november 2009 om at løsningen har sin bakgrunn i langvarig praksis, er uklar og fremkommer ikke i korrespondansen mellom Skattedirektoratet og Statens vegvesen i perioden forut for brevet i 2009.

Lagmannsretten kan etter dette ikke se at det foreligger klare uttalelser eller retningslinjer fra Skattedirektoratet om et dokumentasjonskrav som fraviker kravet om realitet som vilkår for fradrag for inngående merverdiavgift. Skattedirektoratet tar ikke eksplisitt stilling til om stiling av faktura, som angitt i alternativ a, eventuelt med etterfølgende kreditnota, er i strid med bokføringsreglene. Retten er enig med Gjensidige i at problemstillingen var presentert og kjent for Skattedirektoratet, men dette kan likevel ikke tillegges slik betydning at bokføringsforskriftens krav om angivelse av parten i salgsdokumentet, kan fravikes uten en nærmere drøftelse.

Det er heller ikke godtgjort at det med grunnlag i uttalelsene er etablert en fast og konsekvent bransjepraksis.

Det må legges til grunn at Statens vegvesen i all hovedsak ikke har vært del av den ordningen som Gjensidige påberoper som bransjepraksis. Dette fremgår forutsetningsvis av korrespondansen som Statens vegvesen har hatt med Skattedirektoratet om saken i perioden 2004 til 2009, og korrespondansen mellom Finans Norge og Statens vegvesen i perioden 2015 til 2017.

Det er uklart for retten hvilket omfang bransjepraksisen for øvrig har hatt. Problemstillingen er bare aktuell i saker hvor skadelidte er en ikke avgiftspliktig enhet og selv har stått for utbedringen av skaden, og skadevolder er avgiftspliktig. Dette utelukker forsikringssaker hvor både skadevolder og skadelidt er avgiftssubjekter. Stein Uhnger, senior underwriter og tidligere skadesjef i Gjensidiges ansvarsavdeling, og Morten Sundbakken, fagansvarlig i Motorvogn Skadeservice i DNB, og leder i Trafikksikkerhetsutvalget i Finans Norge, har avgitt skriftlige forklaringer for lagmannsretten. Begge har bekreftet at det etter deres erfaring er «grunnlag for å hevde at det i bransjen har vært etablert en fast praksis med å stile reparasjonsfakturaen til næringsdrivende skadevolder med fradragsrett for merverdiavgift, evt. etter at reparatøren har utstedt kreditnota». Lagmannsretten bemerker at spørsmålene til vitnene ikke skiller mellom praksisen med å stile faktura i saker som gjelder henholdsvis kaskoforsikring og ansvarsforsikring.

Lagmannsretten har etter dette kommet til at stiling av faktura til skadevolder uten en underliggende avtale mellom skadevolder og utbedrer, er i strid med bokføringsloven med forskrift og merverdiavgiftsreglene. Det

foreligger ikke klar og langvarig forvaltningspraksis som gir grunnlag for å fravike bestemmelsene. Det følger av dette at lagmannsretten mener det ikke ligger innenfor Statens vegvesens tapsbegrensningsplikt å sørge for stiling av faktura til skadevolder, verken før eller etter at utbedringstiltaket er avtalt og gjennomført.

Lagmannsretten tilføyer at Gjensidiges argumentasjon fremstår som uklar med hensyn til hva selskapets løsning med kreditnota og faktura til TKM egentlig går ut på. Som nevnt er det enighet om at vegvesenet ikke er forpliktet til å medvirke til arrangementer som er regelstridige. Dette gjelder for det første vegvesenets egne forhold, men det er også klart at vegvesenet ikke kan medvirke til ordninger som kan innebære regelbrudd hos noen av de øvrige involverte partene. Statens vegvesen har derfor krav på at Gjensidige klargjør hvordan ordningen med kreditnota og faktura til skadevolder skal føre til at forsikringsselskapet får dekket eller slipper å betale merverdiavgiften. Dette har selskapet ikke gjort, og allerede av den grunn foreligger det ingen plikt for vegvesenet til å medvirke til fakturautstedelsen til TKM.

Det er sentralt i saken at Statens vegvesen allerede har betalt regningen fra Veidekke inkludert merverdiavgift. Under ankeforhandlingen skisserte forsikringsselskapets prosessfullmektig ordningen slik at kreditnotaen fra Veidekke innebærer en tilbakebetaling av reparasjonsregningen inkludert merverdiavgift fra Veidekke til vegvesenet, slik at beløpet enten må tilbakeføres fra Veidekke til vegvesenet, eller at vegvesenet må godskrives beløpet i disse partenes løpende mellomværende. Reparasjonsbeløpet må så i stedet betales av skadevolder til Veidekke i samsvar med den fakturaen som er utstedt i etterkant, inkludert merverdiavgift. Skadevolder har fradrag for avgift, og avgiftsbetalingen til Veidekke er da ikke noe tap for skadevolder. Forsikringsselskapet betaler derfor bare nettoen til skadevolder som forsikringsoppgjør.

Dette er i realiteten en ordning der forholdet mellom vegvesenet og Veidekke reverseres, og skadevolder betaler for utbedringen: Vegvesenet får utbedret skaden uten å måtte betale noe for det. Som anført av Gjensidiges prosessfullmektig må vegvesenet i så fall betale tilbake den netto erstatningsutbetalingen de allerede har mottatt fra forsikringsselskapet. Som det går fram ovenfor, finner lagmannsretten det klart at vegvesenet ikke har noen plikt til å medvirke til en slik ordning.

Men dette er ikke den ordningen som er skissert av Finans Norge i brevene som er gjengitt ovenfor, noe statens prosessfullmektig også har påpekt. I brevene fra Finans Norge understrekes det at forholdet mellom reparatøren, vegvesenet og forsikringsselskapet er uberørt av ordningen: Vegvesenet betaler Veidekkes faktura med merverdiavgift til Veidekke og får dekket beløpet inkludert merverdiavgift av forsikringsselskapet. Det eneste vegvesenet er forpliktet til ifølge Finans Norge, er å sørge for/be om at Veidekke deretter fører opp skadevolder TKM som debitor/adressat for reparasjonsfakturaen. I denne forstand er altså fakturautstedelsen til skadevolder, og kreditnotaen fra Veidekke til vegvesenet, rene papirtransaksjoner. Som påpekt ovenfor er dette regelstridig, og ikke noe staten er forpliktet til å medvirke til.

Men selv om man forutsetter at ordningen med faktura til skadevolder i en situasjon som dette skulle anses for ikke å være regelstridig, har Gjensidige ikke, verken under ankeforhandlingen eller i prosesskriv, konkret gjort rede for hvordan en slik ordning vil medføre at det endelige resultatet blir at forsikringsselskapet ikke behøver å dekke merverdiavgiften. Merverdiavgiften skal som nevnt ifølge Finans Norges syn allerede være utbetalt fra forsikringsselskapet til vegvesenet i disse tilfellene, og forsikringsselskapet har ikke fradragsrett. Den eneste muligheten lagmannsretten kan se her, er at skadevolder TKM på denne måten får en faktura som kan legitimere fradrag for den merverdiavgiften som er påløpt på reparasjonen. Veidekke og vegvesenet har fått oppgjør og er ute av mellomværendet. Skadevolder vil da få et merverdiavgiftsfradrag uten noen motpost i betalt inngående avgift, og dette beløpet kan så overføres til forsikringsselskapet som kompensasjon for det tilsvarende beløpet forsikringsselskapet har betalt til vegvesenet, uten at denne transaksjonen resultatmessig medfører noe utlegg eller tap for skadevolder. Uttalelser i korrespondansen om disse spørsmålene kan forstås slik at det er noe slikt Gjensidige har i tankene. Lagmannsretten finner det klart at Statens vegvesen ikke er forpliktet til å medvirke til en ordning i tråd med dette.

Statens vegvesen har etter dette krav på å få erstattet fra Gjensidige merverdiavgiften med tillegg av forsinkelsesrenter fra 9. februar 2016. Lagmannsretten avsier dom for dette.

Sakskostnader

Staten har vunnet saken og har krav på full erstatning for sine sakskostnader, jf. tvisteloven § 20-2 første ledd. Retten har vurdert, men ikke funnet at tungtveiende grunner tilsier at utgangspunktet om full erstatning bør fravikes. Dette gjelder selv om saken er forberedt som en pilotsak fra begge parters side. Lagmannsretten er

ikke enig med ankemotparten i at Statens vegvesen har underkommunisert klare uttalelser fra Skattedirektoratet eller motarbeidet forsikringsbransjen. Tvert om fremgår det av bevisførselen at Statens vegvesen har forsøkt å imøtekomme bransjens ønske om dokumentasjon for fradragsrett.

Lagmannsretten legger sitt resultat til grunn ved avgjørelsen av krav på sakskostnader for tingretten, jf. tvisteloven § 20-9 andre ledd, og tilkjenner sakskostnader også for tingretten, jf. begrunnelsen ovenfor som blir tilsvarende for tingrettsbehandlingen.

Advokat Meinich har lagt frem kostnadsoppgave med salær på 142 100 kroner for lagmannsretten. For tingretten er salæret 124 550 kroner med tillegg av 1 300 kroner til kopiering av utdrag. Retten tar kravet til følge som nødvendige kostnader ved saken. I tillegg kommer rettsgebyr som er beregnet til 5 750 kroner for tingretten og 31 050 kroner for lagmannsretten, jf. rettsgebyrloven § 8 første ledd.

Dommen er enstemmig.

På grunn av øvrige prioriterte arbeidsoppgaver er dommen ikke avsagt innen lovens frist.

DOMSSLUTNING:

1. *Gjensidige Forsikring ASA betaler 282 678 -tohundreogåttitotusensekshundreog-syttiåtte – kroner, med tillegg av forsinkelsesrenter fra 9. februar 2016 og til betaling skjer, til staten ved Samferdselsdepartementet senest to uker etter forkynnelsen av dommen.*
2. *Gjensidige Forsikring ASA betaler 131 600 – etthundreogtrettientusensekshundre – kroner i sakskostnader for tingretten til staten ved Samferdselsdepartementet senest to uker etter forkynnelsen av dommen.*
3. *Gjensidige Forsikring ASA betaler 173 150 – etthundreogsyttitretusenetthundreog-femti – kroner i sakskostnader for lagmannsretten til staten ved Samferdselsdepartementet senest to uker etter forkynnelsen av dommen.*